

The Representation of the Ideal Woman Model in *Alam-e Nesvan*

Ghorbanali kenarroudi ¹✉

1. Assistant Prof. Faculty of Documents Research Institute, National Library and Archives of Iran, E-mail: gh-kenarroudi@nlai.ir

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 6 December 2025

Received in revised form: 16

February 2026

Accepted: 19 April 2026

Published online: 29 April

2026

Keywords:

Alam-e Nesvan,

Women,

Women's Press,

Critical Discourse.

ABSTRACT

Objective: This study critically examines the discourse of articles published in the periodical *Alam-e Nesvan* concerning the theme of "educating the ideal wife and mother through the promotion of women's knowledge and awareness."

Method: This research adopts a qualitative approach and employs Fairclough's Critical Discourse Analysis (CDA) framework. The data consist of selected articles and texts published in '*Alam-e Nesvan*' between 1921 and 1935, chosen through purposive sampling based on their relevance to the issue of women's knowledge and awareness.

Results: The findings reveal that the dominant discourse was a combination of modern nationalism, cautious desacralization of tradition, and an emphasis on the ideal of the "exemplary wife and mother." Through linguistic strategies such as the use of the pronoun "we" to construct a collective identity, the naturalization of the dichotomy between the "new woman" and the "traditional woman," and the foregrounding of concepts such as literacy, hygiene, child-rearing, and scientific homemaking, the magazine promoted and reinforced a specific model of the ideal Iranian woman aligned with the ruling ideology.

Conclusions: The study demonstrates that '*Alam-e Nesvan*' functioned not merely as an educational periodical but also as a media instrument for legitimizing, reproducing, and disseminating the state-endorsed model of womanhood. The findings highlight how media outlets, under the guise of education and knowledge promotion, can redefine the social identity of women and contribute to the naturalization of particular ideological frameworks.

Cite this article: kenarroudi, Gh., (2026). The Representation of the Ideal Woman Model in the *Alam-e Nesvan* Journal, *News Science*, 15 (1), 5-9. DOI: <http://doi.org/10.22034/lrsi.2026.563659.1484>

Publisher: Press Institute for Contemporary International Journalism (PICIJ)

© The Author(s) retain the copyright.

DOI: <http://doi.org/10.22034/lrsi.2026.563659.1484>

The Journal of News Science
Vol. 15, No. 1, Ser.57, Spring 2026, P. 5- 9
Journal homepage: <https://www.mjourcom.ir/>
DOI : <http://doi.org/10.22034/lrsi.2026.563659.1484>

Open Access

ORIGINAL ARTICLE

The Representation of the Ideal Woman Model in the *Alam-e Nesvan* Journal

Ghorbanali kenarroudi^{1✉}

1. Corresponding Author: Assistant Professor, Faculty of Documents Research Institute, National Library and Archives of Iran, E-mail: gh-kenarroudi@nlai.ir

Received: December 6, 2025

Accepted: April 29, 2026

EXTENDED ABSTRACT

Introduction:

The press has historically functioned as more than a medium for disseminating information; it has served as a site for the production, reproduction, and contestation of dominant discourses. In this context, women's periodicals in Qajar and Pahlavi Iran emerged as important platforms for discussing women's social issues and redefining their roles within society. Among these publications, 'Alam-e Nesvan' (1921–1935) occupies a prominent position due to its reformist approach to women's issues.

During the late nineteenth and early twentieth centuries, Iran was characterized by economic underdevelopment, political instability, and a predominantly patriarchal social structure. Although women lived under significant social constraints and were largely excluded from political participation, they played active roles in nationalist movements, constitutional reforms, and campaigns supporting the National Bank and the boycott of foreign goods. Despite these contributions, the 1906 Constitution denied women political rights and excluded them from full citizenship. In response, women increasingly advocated for educational reform and equal access to learning, leading to the establishment of girls' schools and the publication of women's journals. Within this historical context, the present study seeks to identify the dominant

discourse governing articles related to the promotion of women's knowledge and awareness in Alam-e Nesvan and to examine the linguistic and media mechanisms through which this discourse was constructed and reproduced.

With the Constitutional Revolution, the number of newspapers published in Iran increased significantly. Taking advantage of the limited opportunities that emerged during the constitutional movement, women used periodicals - the most important means of communication at the time - to express and disseminate their views and objectives (Kenarroudi, 2022, p. 12). Some women went beyond publishing newspapers and played a crucial role in sustaining the revolution through initiatives such as establishing girls' schools and founding women's associations (Jalali, 2010, p. 44).

The newspaper 'Danesh', managed by Dr. Effat Sayyah Sepanlou (known as Kahhal), was first published on the 10th of Ramadan 1328 AH (1910) and is recognized as the first women's periodical in Iran. It was followed by 'Shokoufeh', published under the responsibility of Maryam Amid Semnani (Mozayyen al-Saltaneh), founder and principal of the Mozayyenieh School, between 1912 and 1916 AH (1912-1916). These publications, both issued in Tehran, were respectively the first and second periodicals devoted exclusively to women (Sadr Hashemi, 1984, Vol. 3, p. 8).

Unlike 'Danesh', 'Shokoufeh' reflected social transformations in Iran and developments in the wider world to a much greater extent. Following the 1921 coup d'état and the growing emphasis on economic and social modernization, the publication of women's periodicals expanded considerably. Women's social and cultural participation became a central theme in these journals, which often adopted a critical perspective in addressing various social issues, particularly those related to women.

Method:

The study employs Norman Fairclough's Critical Discourse Analysis (CDA) as its theoretical and methodological framework. Critical discourse analysis is an interdisciplinary approach concerned with the dialectical relationship between language, power, and ideology. Among the major CDA traditions developed by Teun van Dijk, Ruth Wodak, and Norman Fairclough, Fairclough's model was selected because of its text-oriented and practical analytical framework. His approach examines discourse through three interrelated dimensions: text, discursive practice, and social practice. Accordingly, the analysis focuses on textual description, interpretation of the relationship between text and interaction, and explanation of the relationship between interaction and broader social contexts.

Results:

'Alam-e Nesvan' was the first Iranian women's magazine published under the supervision of an editorial board, appearing in Tehran from 1921 to 1935 under the ownership of Novabeh Khanom Safavi. Produced largely by graduates of the American Girls' School, the magazine promoted women's education, literacy, social awareness, and reform. Although it frequently presented itself as non-political and expressed loyalty toward the state, many of its articles critically addressed the disadvantaged position of Iranian women, emphasizing issues such as educational deprivation, social inequality, and patriarchal domination. Through its representations of women's conditions and its advocacy of education and social reform, the magazine contributed to the formation of a new discourse on women's identity and social roles.

Conclusions:

This study aims to provide a scholarly and realistic understanding of women's lives during Iran's modernization period by examining the discourse of women's knowledge and awareness in 'Alam-e Nesvan'. By analyzing the magazine through Fairclough's critical discourse framework, the research seeks to reveal how language and media were employed to shape social perceptions of women, promote specific ideological values, and redefine women's identities within the broader project of modernization in early twentieth-century Iran.

Data Availability Statement

Data available on request from the authors.

Acknowledgements

The authors would like to thank anonymous reviewers.

Ethical considerations

Not applicable.

Funding

Not applicable.

Conflict of interest

The authors declare no conflict of interest.

References

- Babran, S. (2002). *Nashriyat-e vizhe-ye zanan: Sir-e tarikhi-ye nashriyat-e zanan-e Iran-e mo'aser*, [Specialized women's periodicals: A historical overview of contemporary Iranian women's press]. *Roshangaran va Motale'at-e Zanan*. (in Persian)
- Bashir, H. (2022). Feminism and women's rights in the newspaper *Sur-e Esrafil*. *Journal of Communication Sciences*, 11(41), 93–117. (in Persian)
- Panahi, A. (2020). The approach of *Alam-e Nesvan* journal to modernity and the issue of hijab in Reza Shah's era. *Iran Namek*, 5(1), 121–132. (in Persian)
- Jalali, I. (2010). Women's performance in the press during the Constitutional era. *Roshd-e Amoozesh-e Tarikh*, 11(39), 42–46. (In Persian)
- Hamed, Z. (2015). The reflection of intellectual interactions regarding women's education in the First Pahlavi period based on three journals: *Alam-e Nesvan*, *Shafaq-e Sorkh*, and *Ettela'at*. *Tarikh-e Islam va Iran*, 27(117), 103–124. (in Persian)
- Hosseini Bejadni, F. S., Fayyaz, Z., & Hossein Abadian, H. (2021). Articles of *Alam-e Nesvan* magazine concerning hygiene, nutrition, and women and children's health after the Constitutional Revolution. *Tarikh-e Pezeshki*, 13(46), 328–343. (in Persian)
- Khedri Zadeh, A. A. (2019). Women's issues in the first decade of Reza Shah's era based on two women's periodicals. *Ganjineh Asnad*, 29(113), 86–108. (in Persian)
- Sharifian Pour, Z., Torabi Farsani, S., & Abtahi, S. A. (2018). Gender and social status of authors in *Alam-e Nesvan* journal. *Tarikh-e Islam va Iran*, 28(37/127), 57–81. (in Persian)
- Sadr-Hashemi, M. (1984). *Tarikh-e jarayed va majallat-e Iran* [History of Iranian newspapers and magazines] (Vol. 3). Kamal. (In Persian)
- Safaeian, B., & Toulabi, T. (2017). Women, modernity, and new public health on the eve of the modern state: The approach of *Alam-e Nesvan** to women's hygiene. *Tahghighat-e Tarikh-e Ejtemaei*, 2, 135–155. (in Persian)
- Fairclough, N. (2000). *Critical discourse analysis* (F. Shayesteh Piran et al., Trans.). *Markaz-e Motale'at va Tahghighat-e Resaneha*. (in Persian)
- Kenarroudi, Gh. (2022). The first efforts to promote Iranian women's knowledge and insight: A reflection on the content of *Danesh* and *Shokufeh* newspapers. *Pezhvak-e Zanan dar Tarikh*, 3(8), 11–28. (In Persian)
- National Library and Archives of Iran. (n.d.). Document Retrieval No. 293-5763. (In Persian)

Zabihnia Omran, A., & Najafi, A. (2016). The impact of the Constitutional Revolution on the first children's and adolescents' periodicals of the era. *Journal of Communication Sciences*, 5(4), 181–198. (In Persian)

Primary Sources – Alam-e Nesvan Issues

Alam-e Nesvan, Year 1, No. 1, Mehr 1299 (1920). (in Persian)
Alam-e Nesvan, Year 5, No. 1, Mehr 1303 (1924). (in Persian)
Alam-e Nesvan, Year 7, No. 10, Mehr 1306 (1927). (In Persian)
Alam-e Nesvan, Year 7, No. 11, Aban 1306 (1927). (in Persian)
Alam-e Nesvan, Year 7, No. 12, Azar 1306 (1927). (in Persian)
Alam-e Nesvan, Year 8, No. 1, Dey 1306 (1927/1928). (in Persian)
Alam-e Nesvan, Year 8, No. 3, Ordibehesht 1307 (1928). (in Persian)
Alam-e Nesvan, Year 8, No. 5, Shahrivar 1307 (1928). (in Persian)
Alam-e Nesvan, Year 9, No. 2, Esfand 1307 (1929). (in Persian)
Alam-e Nesvan, Year 9, No. 3, Ordibehesht 1308 (1929). (in Persian)
Alam-e Nesvan, Year 9, No. 5, Shahrivar 1308 (1929). (in Persian)
Alam-e Nesvan, Year 9, No. 6, Aban 1308 (1929). (in Persian)
Alam-e Nesvan, Year 10, No. 1, Azar 1308 (1929). (in Persian)
Alam-e Nesvan, Year 10, No. 3, Ordibehesht 1309 (1930). (in Persian)

نحوه بازتاب الگوی زن مطلوب در نشریه عالم نسوان

قربانعلی کناررودی^۱

۱. استادیار تاریخ، گروه تحقیقات تاریخ معاصر، پژوهشکده اسناد، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، تهران. رایانامه: gh-kenarroodi@nlai.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: این پژوهش بررسی انتقادی گفتمان مقالات نشریه عالم نسوان درباره موضوع «تربیت همسر و مادر نمونه با ترویج دانش و آگاهی زنان» است.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۹/۱۵	روش: این پژوهش با رویکرد کیفی و بر اساس روش تحلیل گفتمان انتقادی نورمن فرکلاف انجام شده است.
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۱۱/۲۷	داده‌های پژوهش شامل مقالات و متون منتخب نشریه <i>عالم نسوان</i> در فاصله سال‌های ۱۳۰۰ تا ۱۳۱۴ شمسی (۱۹۲۱-۱۹۳۵ م) و از طریق نمونه‌گیری غیر هدفمند و بر مبنای ارتباط با موضوع دانش و آگاهی زنان انتخاب شده‌اند.
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۱/۳۰	یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که گفتمان غالب در این مقالات، ترکیبی از ملی‌گرایی مدرن، تقدس‌زدایی محتاطانه از سنت و تأکید بر الگوی «همسر و مادر نمونه» بوده است. این گفتمان از طریق راهبردهای زبانی همچون استفاده از ضمیر «ما» برای ایجاد هویت جمعی، طبیعی‌سازی دوگانه «زن نوین» در برابر «زن سنتی» و برجسته‌سازی مفاهیمی مانند سوادآموزی، بهداشت، تربیت کودک و خانه‌داری علمی، به بازنمایی و ترویج الگوی مطلوب زن ایرانی پرداخته است.
کلیدواژه‌ها: عالم نسوان، زنان، نشریات زنان، گفتمان انتقادی.	نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که <i>عالم نسوان</i> فراتر از یک نشریه آموزشی، به‌عنوان ابزاری رسانه‌ای در جهت مشروعیت‌بخشی، بازتولید و اشاعه الگوی زن مطلوب منطبق با ایدئولوژی حاکم عمل کرده است. این مطالعه آشکار می‌سازد که رسانه‌ها می‌توانند در پوشش آموزش و ارتقای آگاهی، به بازتعریف هویت اجتماعی زنان و طبیعی‌سازی گفتمان‌ها و ایدئولوژی‌های خاص در جامعه بپردازند.

استناد: کناررودی، قربانعلی. (۱۴۰۵) نحوه بازتاب الگوی زن مطلوب در نشریه عالم نسوان. فصلنامه *علوم خبری*، ۱۵ (۱)، ۴۱-۲۱.

DOI : <http://doi.org/10.22034/lrsi.2026.563659.1484>

© نویسندگان.

ناشر: موسسه مطبوعاتی روزنامه نگاری بین‌المللی معاصر.

مقدمه

مطبوعات همواره نقشی فراتر از اطلاع‌رسانی صرف داشته و به عنوان عرصه‌ای برای تولید، بازتولید و چالش‌گفتمان‌های مسلط عمل کرده‌اند. در این میان، نشریات زنان در ایران دوره قاجار و پهلوی، رسانه‌هایی پیشرو بودند که به کانونی برای طرح مباحث اجتماعی مربوط به زنان تبدیل شدند. «عالم‌نسوان» (۱۳۰۰-۱۳۱۴) از مهم‌ترین این نشریات است که با رویکردی اصلاح‌گرایانه به مسائل زنان پرداخت.

در اواخر سده نوزدهم و اوایل سده بیستم، ایران از نظر اقتصادی عقب مانده، از نظر سیاسی آشفته و جامعه‌ای مردسالار بود. در این دوران زنان در انزوا زندگی میکردند، از نظر طبقاتی متمایز و از نظر فرهنگی و سیاسی متنوع بودند. اقتصاد توسعه نیافته، سیاست و گرایشهای مردسالارانه موقعیت زنان را مشخص میکرد، اگرچه در همین دوران برخی فعالیتهای سیاسی محدود از سوی زنان نیز شکل گرفته بود. با این حال، درسالهای پایانی دوره قاجار و همزمان با دوره مشروطه، تنش بین مفروضات فرهنگی درباره زنان تشدید شد. زنان ایرانی ابتدا برای ایجاد مجلس و قانون اساسی در جنبش ناسیونالیستی و سپس در جمع‌آوری بودجه برای بانک ملی و تحریم منسوجات خارجی نقش فعالی داشتند. با این وجود قانون اساسی ۱۲۸۵ مردان را از حق برخورداری و اگر چه حقوق برابر و حمایت از همه ایرانیان را تضمین کرد اما حقوق سیاسی زنان را انکار کرد. قانون اساسی نه تنها زنان را از شهروندی منع و آنان را در زمره خارجیان، کودکان، جنایتکاران و قاتلان طبقه‌بندی کرد، بلکه زنان را از سیاستهای انتخاباتی نیز حذف کرد. اما قوانین تبعیض‌آمیز نتوانست زنان را آرام کند. بر خلاف عرف جامعه زنان بر اصالحات آموزشی اصرار ورزیدند و تحصیل را حق همه زنان دانستند و از مجلس‌پی‌گیری امر تحصیل زنان را درخواست نمودند. برخی از رجال سیاسی به حمایت از اهداف زنان و آموزش آنان پرداختند. به تدریج زنان بسیاری از طبقه مرفه و فعال جامعه، ساختار مردسالار و سنت‌های موجود را به نقد گرفتند و از مدافعان سرسخت توسعه آموزش و آگاهی در بین زنان و دختران از راه توسعه مدارس دخترانه و انتشار مقالات و روزنامه‌های زنان و در نتیجه کسب حقوق سیاسی زنان شدند.

این پژوهش با این پیشفرض که «توسعه دانش و آگاهی» می‌تواند در بسترهای مختلف سیاسی-اجتماعی، بار ایدئولوژیک خاصی داشته باشد، به این مسئله می‌پردازد که گفتمان مسلط حاکم بر مقالات مربوط به ارتقای دانش و آگاهی زنان در نشریه عالم‌نسوان چه بوده و این گفتمان چگونه و با استفاده از چه سازوکارهای زبانی و رسانه‌ای تولید و بازتولید شده است؟

یکی از نظریات مطرح در تحلیل و بررسی گفتمان‌ها نظریه تحلیل گفتمان انتقادی فرکلاف است. اساساً تحلیل گفتمان انتقادی، رویکردی بینارشته‌ای است که ریشه در زبان‌شناسی دارد و البته از آرای نظریه‌پردازان علوم اجتماعی نیز متأثر است. باوجود شباهتهایی که روش‌های تحلیل گفتمان انتقادی با یکدیگر دارند و هدف تمامی آنها تحلیل رابطه دیالکتیکی میان زبان، قدرت و ایدئولوژی است، اما به جهت تفاوت در بنیان‌های نظری و همچنین روش‌ها و ابزارهای تحلیل، سه رویکرد تئورون دایک، روث وداک و نورمن فرکلاف در این شیوه تحلیل مشهور هستند. در این پژوهش نشریه عالم‌نسوان بر اساس رویکرد نورمن فرکلاف به دلیل مبتنی بر متن بودن و کاربردی‌تر بودن، مناسب‌تر دانسته شده‌است.

رویکرد فرکلاف، اساساً مارکسیستی و بیشتر به بازتولید نابرابری اجتماعی از طریق صورت‌بندی ایدئولوژیک - گفتمانی پرداخته‌است. به عبارت دیگر مراحل رویکرد تحلیلی فرکلاف بر پایه عناصر اصلی سه‌گانه گفتمان یعنی متن، گفتمان و اجتماع استوار است. نورمن فرکلاف در روش تحلیلی خود برای بررسی متن، از سه سطح توصیف متن، تفسیر رابطه بین متن و تعامل و تبیین رابطه بین تعامل و بافت اجتماعی استفاده می‌کند (فرکلاف، ۱۳۷۹: ۱۶۷).

نشریه عالم‌نسوان اولین نشریه بود که در ایران تحت نظارت هیأت تحریریه از مهر ۱۲۹۹ تا مرداد ۱۳۱۲ و با صاحب امتیازی نوابه خانم صفوی در تهران منتشر می‌شد. این نشریه در ابتدا به وسیله فارغ التحصیلان مدرسه عالی انائیه آمریکایی در زمان ناصرالدین شاه انتشار یافت. در مدرسه مذکور تحصیل دختران مسیحی، یهودی، زرتشتی و مسلمان آزاد بود، اما پس از مشروطه

حضور دختران مسلمان افزایش یافت. این نشریه به مدت ۱۳ سال به چاپ رسید و غالب مقالات آن را فارغ التحصیلان مدرسه دخترانه آمریکایی می‌نوشتند. هرچند در مقاله به غیر سیاسی بودن مجله اشاره شده بود و در غالب مقالات با احترام از الفاظی همچون «پدر تاجدار و محبوب» استفاده می‌شد (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۳، ۱۱۸)، اما با تمام مشکلات مالی که مجله در شماره‌های مختلف به آن اشاره نموده است (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۲، ۴۴۱)، به نظر می‌رسد که افراط در بیان موقعیت اسف آور زنان ایرانی با زنان اروپایی و آمریکایی موجب توقف فعالیت نشریه شده باشد. از جمله عبارات و جملاتی که در عالم نسوان به ترسیم موقعیت زنان پرداخته می‌توان به عباراتی همچون، «پستی مقام» (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۲، ۴۴۱) و «... روی هم رفته در ایران مقدرات نسوان بدست مردهاست و باید در اثر تمدن و نفوذ معارف مظالم خود را نسبت به نسوان احساس و ترک عادات جابرانه خود را بکنند و نسوان بیچاره را از قید اسارت و حبس تاریک آزاد نمایند...» (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۲، ۹۲)، «... هیچ شک نیست که زنان و دختران ایرانی صدی هشتاد فاقد اخلاق معاشرتی بوده ...» (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۲، ۱۰۱).

هدف پژوهش حاضر ارائه تصویری تخصصی و واقع‌بینانه از وضعیت زندگی زنان در دوره مدرن شدن ایران است. مسئله اصلی پژوهش این است که گفتمان مسلط حاکم بر مقالات مربوط به ارتقای دانش و آگاهی زنان در نشریه عالم نسوان چه بوده است؟

پیشینه تحقیق

تاکنون چندین مقاله در رابطه با نشریه عالم نسوان نگاشته شده است که با توجه به محتوای مقالات به دو دسته تقسیم می‌شوند. دسته اول مقالاتی هستند که به بررسی وضعیت و مسائل زنان همچون آموزش، بهداشت، تغذیه و پایگاه اجتماعی، مدرنیته و حجاب در نشریات زنان و از جمله نشریه عالم نسوان در دوره پهلوی پرداختند. از جمله این مقالات می‌توان به «مسائل زنان در دهه نخست عصر رضاشاه بر پایه مقالات دو نشریه زنان» تألیف خدروی زاده (۱۳۹۸)، اشاره کرد. نویسنده با تکیه بر دو نشریه زبان زنان و عالم نسوان، به بررسی و شناسایی مسائل زنان در دهه ۱۳۰۰-۱۳۱۰ پرداخته است. «بازتاب تعاملات فکری اندیشه‌گران در خصوص آموزش زنان در دوره پهلوی اول مبتنی بر سه نشریه عالم نسوان، شفق سرخ و اطلاعات» اثر حامدی (۱۳۹۴) به نقش اندیشه‌گران معاصر در امر آموزش زنان پرداخته است. در این بین باید از کتاب تألیفی نشریات ویژه زنان، سیر تاریخی نشریات زنان ایران معاصر، اثر ببران (۱۳۸۱) یاد کرد که در آن نشریات زنان مورد معرفی و بررسی قرار گرفته است.

دسته دوم مقالات تنها به معرفی و تحلیل محتوای و رویکرد نشریه عالم نسوان پرداختند. بررسی مقالات مجله عالم نسوان در ارتباط با بهداشت، تغذیه و سلامت زنان و کودکان بعد از مشروطه تألیف حسینی بجدنی، فیاض زاهد و آبادیان (۱۴۰۰) از آن جمله است. مقاله «زنان، تجدد و بهداشت نوین در آستانه تشکیل دولت مدرن، بررسی رویکرد مجله عالم نسوان به بهداشت زنان»، تألیف صفائیان و طولابی (۱۳۹۶) را نیز باید اشاره کرد. مقاله «بررسی جنسیت و پایگاه اجتماعی نویسندگان در نشریه عالم نسوان» تألیف شریفیان پور، ترابی فارسانی و ابطحی (۱۳۹۷) با روش تحلیل محتوای و با ارائه ارقام و ترسیم جدول‌ها نشان می‌دهد که به لحاظ آماری تعداد نویسندگان زن بیش از نویسندگان مرد بود. از دیگر پژوهش‌های انجام شده می‌توان به مقاله «رویکرد نشریه عالم نسوان به مدرنیته و مسئله حجاب در ایران عصر رضاشاه» اثر پناهی (۱۳۹۹) اشاره کرد. نویسنده در نوشتار خود به تجزیه و تحلیل دیدگاه گردانندگان و بررسی مقالات نشریه عالم نسوان درباره زنان و مسئله حجاب در اواخر قاجار و اوایل عصر رضاشاه پرداخته است. مطالعات فوق با رویکرد تاریخی، ادبی یا جامعه‌شناختی به توصیف محتوای مجله و یا صرفاً به فهرست‌نگاری موضوعات آن و برخی دیگر نیز به صورت کلی به خط و مشی آن اشاره کرده‌اند. این پژوهش با تمرکز خاص بر مطالب و مقالات مرتبط با مفهوم «ارتقای دانش و آگاهی زنان» و با به‌کارگیری روش تحلیل گفتمان انتقادی، خلا موجود در مطالعات پیشین را پر کرده و به لایه‌های پنهان ایدئولوژیک و رابطه قدرت نهفته در این مجله می‌پردازد.

روش‌شناسی تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش کیفی و با رویکرد تحلیل میان‌متنی است. یکی از مفاهیم عمده نظریه گفتمان نورمن فرکلاف^۱، تحلیل میان‌متنی است. از نظر فرکلاف تحلیل میان‌متنی ما را متوجه این نکته می‌سازد که متن‌ها وابسته به تاریخ و جامعه‌اند. بدین معنی که تاریخ و جامعه منابعی هستند که تحلیل میان‌متنی را در نظم‌های گفتمانی ممکن می‌سازند. بنابراین تحلیل میان‌متنی بر شرح و توصیف‌هایی درباره انواع مختلف گفتمان دلالت دارد (فرکلاف، ۱۳۷۹: ۱۲۲). تحلیل گفتمان انتقادی مقوله‌های مختلفی از جمله جنسیت، قومیت، تفاوت فرهنگی، ایدئولوژی و هویت و اینکه چگونه این موارد در یک متن تولید و بازتاب می‌شوند را مورد بررسی قرار می‌دهد. گرایش انتقادی و سیاسی در این رویکرد به دنبال این است تا چگونگی بازتولید نابرابری‌های سیاسی و اجتماعی را از طریق گفتمان توضیح دهد. این نوع از تحلیل مبتنی بر این اندیشه است که میان رخدادهای خرد از جمله رخدادهای کلامی و ساختارهای کلان پیوندی وجود دارد (فرکلاف، ۱۳۷۹: ۱۷۹).

بر اساس مدل فرکلاف داده‌ها در سه سطح توصیف و تحلیل ویژگی‌های زبانی متن، تفسیر و بررسی معنایی ویژگی‌های زبانی در تعامل بین بافت نشریه و سردبیر و خوانندگان و در سطح تبیین ارتباط دادن یافته‌ها در بافت اجتماعی گسترده‌تر و ایدئولوژی حاکم بر جامعه، تحلیل خواهند شد. جامعه و نمونه آماری در این پژوهش کلیه شماره‌های مجله است که با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند، مقالاتی انتخاب می‌شوند که به طور مستقیم (مانند مقالات با عنوان «تربیت اطفال»، «خانه‌داری علمی»، «فواید تحصیل») یا غیرمستقیم (سرمقاله‌ها، داستان‌های آموزنده) به موضوع ارتقای دانش و آگاهی زنان می‌پردازند.

نشریه عالم نسوان:

با انقلاب مشروطه تعداد روزنامه‌های منتشر شده در ایران افزایش یافت. زنان با فرصت محدودی که در جریان مبارزات مشروطه خواهی بدست آورده بودند، از طریق نشریات که مهمترین ابزار اطلاع رسانی آن روزگار بود، به نشر دیدگاه و اهداف خود پرداختند (کناروردی، ۱۴۰۱: ۱۲). برخی از زنان فراتر از انتشار روزنامه، با اقداماتی چون تأسیس مدارس دخترانه و ایجاد انجمن‌ها، نقش مهمی در تداوم انقلاب داشتند (جلالی، ۱۳۸۹: ۴۴). روزنامه «دانش» به مدیریت خانم دکتر عفت سیاح سپانلو مشهور به کحال در دهم رمضان ۱۳۲۸ ق، و روزنامه «شکوفه» با مسئولیت مریم عمید سمنانی (مزمین السلطنه) مؤسس و مدیر مدرسه مزینیه طی سال‌های ۱۳۳۰ تا ۱۳۳۴ ق، به ترتیب اولین و دومین نشریه اختصاصی زنان بود که هر دو در تهران به چاپ و انتشار رسید. (صدر هاشمی، ۱۳۶۳: ج ۳، ۸) بر خلاف دانش، در روزنامه شکوفه دگرگونی‌های جامعه ایرانی و جهان بیشتر انعکاس یافته بود. بعد از کودتای ۱۲۹۹ ش دنبال ضرورت نوسازی اقتصادی و اجتماعی، انتشار نشریات اختصاصی زنان رشد یافت. مشارکت اجتماعی و فرهنگی زنان، محور اصلی نشریات مختص زنان بود و در آنها گاه با دیدی انتقادی به بررسی موضوعات مختلف جامعه و مرتبط با زنان پرداخته می‌شد.

نشریه عالم نسوان به صاحب امتیازی نوابه خانم صفوی به دلیل انتشار طولانی مدت آن، در زمره نشریات مؤثر در پیشرفت زنان ایرانی محسوب می‌شود. این نشریه هر دو ماه یک بار، سالی شش شماره از آن در ۳۸ صفحه به قطع خشتی کوچک تحت نظر مجمع فارغ التحصیلان مدرسه عالی انائیه آمریکایی ایران بیت آل به چاپ می‌رسید (عالم نسوان، ۱۲۹۹: ش ۱، ۱؛ عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۲، ۴۴۱). اولین شماره این نشریه در ذیحجه ۱۳۳۸ ق/ مهر ۱۲۹۹ ش/ سپتامبر ۱۹۲۰ م. منتشر شد. محل اداره مجله مدتی در مدرسه عالی آمریکایی و زمانی نیز در مدرسه انائیه آمریکایی تهران بود. محل توزیع نشریه در سال‌های ابتدایی

¹ - Norman Fairclough

نشر در مغازه‌ای در خیابان لاله زار قید شده بود، اما با گذشت زمان ۴۲ نمایندگی در شهرهای مختلف ایران، از رشت تا بندرعباس دایر کرد (عالم نسوان، ۱۳۹۹: ش ۱، ۱). هدف از انتشار مجله، «تعاون در تعالی و ترقی زنان و تشویق آنان به خدمت وطن و خانواده» و مطالب آن به دور از مسائل سیاسی بود (عالم نسوان، ۱۳۹۹: ش ۱، ۱). عالم نسوان با محور قرار دادن شش موضوع، مطالب خود را منتشر می‌کرد که عبارت بودند از: مقالات مربوط به مسائل پزشکی، پرستاری و تربیت اطفال، اداره امور منزل، پوشاک، اخبار مربوط به پیشرفت زنان در جهان و مقالات ادبی و آثار منظوم (عالم نسوان، ۱۳۹۹: ش ۱، ۲-۱). نشریه ضمن اشاره به رسالت اصلی خود در قبال رشد آگاهی زنان ایران می‌نویسد: «... خواهان عزیز ما (کارکنان مجله عالم نسوان) که علم هدایت نسوان ایرانی را بدوش گرفته‌اند و برای بیداری و آگاهی زنان مملکت فداکاری می‌کنند باید بیشتر از همه چیز به عیوب نسوان این جامعه نگاه کرده و آنها را با نوک قلم تشریح و موشکافی نموده و طریق اصلاح آن را به زنان ایرانی بفهمانند. وعظ و ناصحین نسوان باید از تعارف و ملایمت صرف نظر کرده بی پروا و پرده صحبت کنند تا پندها و اندرزهای آنان سودمند و مفید واقع شود» (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۲، ۴۴۲).

این نشریه به پیشنهاد «مدرسه انائیه آمریکایی» در سال ۱۲۹۹ و در دوران ریاست وزرایی سیدضیاءالدین طباطبایی به دلیل فاصله گیری از مسائل سیاسی اجازه طبع و نشر گرفت. (پیوست ۱ و ۲، آرشیو سازمان اسناد و کتابخانه ملی: سند شماره ۲۹۳/۵۷۶۳). البته بر خلاف برخی نشریات سابق زنان از جمله شکوفه، با دور شدن از مسائل سیاسی، مستقیم به نقد عملکرد دولتمردان نپرداخت، اما گاه خطاب به دولت و مجلس مطالبی را مطرح می‌کرد. از جمله در مقاله‌ای تحت عنوان «فرق ما با دیگران» می‌نویسد: «... اقلاً ثلث بودجه مملکت را در سال صرف تأسیس مدارس کنیم. دولت و مجلس ما اول تکلیف خود را پراکندن نور علم به اکتاف مملکت بدانند...» (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۰، ۳۶۷). همچنین خطاب به وزارت معارف می‌نویسد: «باید وزارت معارف بیش از آنچه مقدر اوست برای ترقی مدارس نسوان فداکاری و جدیت کند...» (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۲، ۴۴۴). در نوشتاری دیگر، به عدم حضور زنان در انتخابات مجلس اشاره می‌کند «خوبست که نسوان ایران در هیچ امری حق انتخاب نماینده‌ای ندارند...» (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱، ۱).

در شماره اول این مجله آمده است: «غرض از تأسیس عالم نسوان تعاون در تعالی و ترقی نسوان و تشویق آنان به خدمت به وطن و خانواده و حسن اداره امور تربیتی می باشد. مجله عالم نسوان هر دو ماه یک نمره طبع و توزیع می شود. ابتدا قصد انتشار اخبار سیاسی که در روزنامه‌های یومیه خوانده می‌شود نداشته، فقط مطالبی را که برای زنان ایرانی نهایت لزوم و اهمیت را دارد مورد بحث قرار خواهد داد» (عالم نسوان، ۱۳۹۹: ش ۱، ۲).

اغلب نویسندگان مجله افراد تحصیل کرده بودند که تلاش داشتند از طریق تألیف یا ترجمه مقالات خارجی به ویژه مقالات آمریکایی، زنان ایرانی را با فرهنگ و ارزش‌های نوین آشنا سازند. چنانکه اشاره شد نشریه عالم نسوان بر خلاف برخی از نشریات قبل از خود، رویکردی به دور از سیاست داشت و شاید به همین دلیل توانست برای مدت طولانی بدون توقیف انتشار یابد. در ابتدای اولین شماره نشریه در مهر ۱۲۹۹، در مطلبی تحت عنوان «مرام عالم نسوان» به غیر سیاسی بودن نشریه اشاره شده است: «ما را عقیده بر آن است که عوض آنکه هم خود را صرف سیاست بی معنی نماییم، بهتر است که سیاه روزگاری خود را اصلاح کنیم و به هر نحوی که ممکن است در صدد ترویج علوم، ایجاد مؤسسات علمی و تشکیل محافل و مجالس اخلاقی و ادبی برای رفع نواقص نسوان، تحصیل حقوق و اختیارات آنان، تحصیل آزادی برای تعلیم و تربیت آنان برآییم تا شادی بشود خوشبختی برای نسوان بدبخت این سرزمین فراهم آوریم» (عالم نسوان، ۱۳۰۳: ش ۱، ۴).

عالم نسوان تغییر و تحول زن و مشارکت او در زندگی اجتماعی را بر هر امر دیگری مقدم می‌دانست. هرچند مخاطبان اصلی مجله زنان ایرانی بود، اما خوانندگان مجله فقط زنان نبودند، چرا که مقالاتی خطاب به مردان نیز در مجله به چشم می‌خورد (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۲، ۴۷۷؛ عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۳، ۱۴۸؛ عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۲، ۴۷۱). این نشریه جهل و

نادانی زنان را امری ناپسند شمرده و زنان را در مقابل رفتاری که با آنان می‌شود مقصر می‌داند. به علاوه اعتقاد زنان به خرافات را که ناشی از جهل و نادانی آنان بود را موجب تحقیر زنان از سوی مردان می‌انگاشت (عالم نسوان، ۱۳۰۴: ش ۳، ۲۵-۲۷). یکی از مهم‌ترین موضوعات مورد توجه نویسندگان عالم نسوان خانواده بود. این نشریه حیاتی‌ترین مسائل خانوادگی را کودک همسری، ازدواج موقت (متعه)، تعدد زوجات، بیماری‌های آمیزشی و سایر تهدیدات علیه زنان می‌دانست (خدری زاده، ۱۳۹۸: ۱۰۲).

از آنجا که مرگ و میر مادر و کودک و نقش این مسأله در کاهش جمعیت نکته مهمی بود، بهداشت زنان در عصر قاجار کانون توجه نویسندگان مجله عالم نسوان قرار گرفت. صرف نظر از موضوعاتی که مجله در اولین شماره خود به آن اشاره نمود، می‌توان اذعان کرد که مطالب نشریه در ارتقای دانش و بینش اجتماعی و فرهنگی زنان نقش مؤثری داشته و غالب مطالب نشریه با این هدف چاپ و منتشر می‌شد. در این میان مقالات مربوط به برخی موضوعات به جهت نزدیک شدن به اهداف مجله بیش از دیگر مطالب بود که در ادامه به آن موضوعات پرداخته می‌شود.

یافته‌های پژوهش بر اساس الگوی سه سطحی تحلیل گفتمان فرکلاف:

تحلیل محتوای نشریه عالم نسوان نشان می‌دهد که بازنمایی زن در این نشریه در سه سطح متن، کردار گفتمانی و کردار اجتماعی قابل بررسی است. در سطح متن، واژگان و گزاره‌های به کاررفته بر مفاهیمی چون «ترقی»، «تعلیم و تربیت»، «حقوق زنان»، «اخلاق و عفت»، «وطن‌دوستی»، «رفتار فردی و مناسبات اجتماعی» و ازدواج تأکید دارند. در سطح کردار گفتمانی، این مفاهیم در قالب الگوسازی از زنان موفق جهان، نقد وضعیت زنان ایرانی و ترویج الگوی زن مدرن بازتولید می‌شوند. در سطح کردار اجتماعی نیز این گفتمان در بستر پروژه نوسازی و ملت‌سازی عصر پهلوی اول معنا می‌یابد.

جدول شماره ۱: مضامین اصلی بازنمایی زنان در نشریه عالم نسوان

مضمون کلان	مضمون فرعی	مؤلفه‌های بازنمایی	هدف و کارکرد گفتمانی
ترقی و پیشرفت زنان	نقش سیاسی و اجتماعی	مشارکت در انتخابات، مدیریت شهری، فعالیت‌های مدنی، حضور در سازمان‌های زنان، حقوق‌خواهی	ارائه الگوی زن فعال و شهروند مسئول
	نقش اقتصادی و صنعتی	اشتغال زنان، حضور در صنعت و تجارت، استقلال اقتصادی، حرفه‌آموزی	پیوند پیشرفت زنان با توسعه ملی و اقتصادی
	الگوهای جهانی زنان	معرفی زنان موفق اروپا، آمریکا، ترکیه، ژاپن و هند	مشروعیت‌بخشی به تغییرات اجتماعی زنان ایرانی
تعلیم و تربیت زنان	سوادآموزی زنان	مبارزه با بی‌سوادی، گسترش مدارس دخترانه، آموزش عمومی	آموزش به مثابه شرط ترقی زنان و جامعه
	تربیت مادران	مادر به عنوان نخستین معلم فرزندان، نقش تربیتی زن در خانواده	تربیت نسل آینده از طریق زنان آگاه
	آموزش مدرن	الگوبرداری از نظام‌های آموزشی غرب، نقد مکتب‌خانه‌ها	نوسازی فرهنگی و اجتماعی ایران
اخلاق و هویت زنانه	عفت و پاکدامنی	تأکید بر شرافت، اخلاق، نجابت و مسئولیت‌پذیری	حفظ هویت اخلاقی زنان در فرایند تجدد
	اخلاق اجتماعی	رعایت آداب معاشرت، احترام متقابل، مسئولیت اجتماعی	آماده‌سازی زنان برای حضور در عرصه عمومی
مناسبات اجتماعی زنان	رفتار اجتماعی	آموزش شیوه‌های تعامل اجتماعی، حقوق و وظایف زنان	جامعه‌پذیری زنان در فضای مدرن
	حقوق زنان	آگاهی از حقوق فردی و اجتماعی، نقد تبعیض‌ها	ارتقای منزلت اجتماعی زنان
ازدواج و خانواده	اصلاح نهاد ازدواج	نقد ازدواج زود هنگام، تأکید بر انتخاب آگاهانه همسر	عقلانی‌سازی و اصلاح ساختار خانواده
	حقوق زناشویی	نقد قوانین نابرابر، مطالبه حقوق زنان در ازدواج	بازتعریف رابطه زن و مرد در خانواده
	عشق و تفاهم در ازدواج	تأکید بر عشق واقعی و تفاهم متقابل	جایگزینی ازدواج آگاهانه به جای ازدواج سنتی
ملی‌گرایی و توسعه ایران	زن و پیشرفت کشور	پیوند ترقی ایران با ترقی زنان	تبدیل زنان به عامل توسعه ملی
	وطن‌دوستی	آموزش حس ملی‌گرایی و مسئولیت اجتماعی	تربیت زنان به عنوان شهروندان آگاه

۱- ترقی زنان:

نشریه عالم نسوان در اواخر دوره قاجار و اوایل حکومت پهلوی فعالیت خود را آغاز نمود. تحولات سیاسی ایران در این دوره، بدون تأثیر بر تحولات اجتماعی و فرهنگی امکان پذیر نبود و عالم نسوان به دور از دغدغه سیاسی تلاش می‌کرد از طریق آشنا نمودن زنان ایرانی با وضعیت زنان در کشورهای دیگر، نگرش اجتماعی و فرهنگی آنان را متحول کند. در این رابطه در مطلبی تحت عنوان «اخبار ترقیات زنان» که از بخش‌های ثابت مجله بود، به معرفی زنان معروف جهان به ویژه زنان موفق می‌پرداخت. این امر با توجه به شرایط سیاسی ایران بعد از حرکت مشروطه خواهی و احساس تنفر ایرانیان نسبت به اقدامات روسیه و انگلیس در ایران، مورد استقبال بیش‌تری قرار گرفت و مجله بر آن شد تا از این طریق، با ارتقای مقام و جایگاه زنان در ایران، آنان را به حقوق حقّه خود برساند (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۱، ۵) اخبار ترقی زنان در کشورهای دیگر را می‌توان در اغلب شماره‌های نشریه مشاهده کرد.

۱-۱- نقش سیاسی و اجتماعی زنان - از جمله در شماره سوم از سال هشتم به زنان حقوق طلب عثمانی اشاره شده و از نرزا خانم بهاء دین به عنوان «رئیس اتحاد نسوان عثمانی»، رهبر زنان حقوق طلب عثمانی، یاد می‌کند و با استناد به مجلات منتشر شده در عثمانی، افزایش انتشار حقوق طلبی زنان عثمانی را مدیون اقدامات او می‌داند (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۳، ۸۲). همچنین از زنان ترقی خواه هند و تلاش «مجمع زنان هندوستان» و از اقدامات و تلاش‌های دکتر امل در جهت افزایش حقوق زنان و جلوگیری از تضییع حق آنان در جامعه سخن می‌گوید (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۳، ۹۵).

با معرفی یک مدیر روزنامه به نام نلی گاریسون^۱، بیان می‌کند که او در کنار وظیفه خانه‌داری، دخالت در انتخابات و انتشار روزنامه را از وظایف خود می‌شمارد و روزنامه را در زیر زمین منزل خود به چاپ می‌رساند (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۳، ۱۱۰). در همین شماره از خدمت زنان در راه آهن آمریکا و فعالیت زنان ژاپنی در راه تساوی حقوق زنان سخن می‌گوید. (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۳، ۱۱۸-۱۱۳). عالم نسوان یادآور می‌شود که از تعداد ۵۲۰۰ نفری که در اداره تجارت ایالات متحده آمریکا برای هواییمایی انتخاب و مشغول به کار شده‌اند، ۳۵ نفر از آنان را زنان تشکیل می‌دادند (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۵، ۲۰۷). یا در جایی می‌نویسد: «... در جنگ روس و ژاپن، زن‌های ژاپنی هر چه توانستند به قشون مدافع وطن خود کمک کردند...» (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۳، ۱۲۸).

عالم نسوان جهت آشنایی زنان ایران با وضعیت زنان در اروپا و تشویق آنان برای مشارکت در امور اجتماعی و سیاسی به زنان انگلیسی نیز اشاره می‌کند و ضمن آوردن اسامی دو تن از آنان به نام خانم «مارگریت»^۲، حاکم لیورپول^۳، و خانم «ولش»^۴، حاکم شهر ساوت همپتون^۵، قید می‌کند که اخیراً در انگلیس چهارده تن از زنان انگلیسی به سمت حاکم انتخاب شده‌اند (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۵، ۱۶۶). خانم «لیدی کلی»^۶، نمونه ای دیگر از زنان انگلیسی است که در هشتاد سالگی وظیفه خود را که عبارت از رساندن مراسلات پستی است، به نحو احسن انجام می‌دهد (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۵، ۲۰۷).

یکی از مقالات نشریه که در شماره‌های مختلف نیز به آن پرداخته شد، پرداختن به سیر تغییر و تحول جایگاه زنان جهان از دوره باستان تا پایان انقلاب فرانسه به قلم رشید یاسمی بود. نویسنده انقلاب فرانسه را سرآغازی برای شناسایی حقوق زنان شمرده

^۱ - Nelli Garrison

^۲ - Marguerite

^۳ - Liverpool

^۴ - Walch

^۵ - Southampton

^۶ - Lady Kelly

و این دستاورد را پیامد شروع دو جریان عمده به نفع زنان در اروپا می‌داند. این دو جریان سوسیالیست‌ها و توانگران بودند. در نشریه از این دو جریان، تحت عناوین هواداری کارگرانه و طرفداری توانگرانه یاد شده است (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۳، ۱۰۳-۱۰۷).

در مقاله ای تحت عنوان تساوی زن و مرد، ضمن اشاره به زنان ایرانی اشاره می‌کند که چنانچه آزادی زنان لحاظ گردد، بهتر از مردان قادر به انجام وظایف محوله هستند (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۶، ۲۵۳-۲۵۴) مقالات منتشر شده در این نشریه تلاش داشتند که با معرفی زنان متمدنی آمریکا، اروپا، آلمان، انگلیس، ترکیه، ژاپن، هند و ... زنان ایرانی را همچون زنان دیگر کشورها به حضور فعال در عرصه اجتماعی دعوت کنند. برای مثال از ترقی زنان ترکیه و تلاش آنان برای ورود به وزارت عدلیه سخن می‌گوید (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۵، ۲۳۱). از بعد اجتماعی تلاش می‌شد با چاپ برخی مطالب تحت عنوان «مشاغل نسوان»، زنان ایرانی را با حرفه و مشاغل زنان آمریکایی و اروپایی آشنا کند (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۳، ۱۲۰).

۲-۱- نقش اقتصادی و صنعتی زنان - این نشریه ورود زنان جهان به مشاغل مختلف را سرآغازی در تحول جایگاه و موقعیت اجتماعی زنان می‌داند و می‌نویسد: «... به واسطه پیشرفت اقتصادی نه فقط مقام کارگری زن تغییر کرده، بلکه مقام زوجیت او هم تغییر کرد. ... در فرانسه و آلمان هم عده زنانی که مشغله روزمره دارند از آمریکا زیادترند. در سایر ممالک صنعتی هم اوضاع به همین منوال است...» (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۵، ۲۰۵)

در ادامه مقاله از زنان ایرانی می‌خواست که با تأسی به زنان جهان، بجای اینکه تمام وقت خود را صرف خانه داری و بچه داری کنند و در عوض اینکه بودجه خانواده را صرف خرید اشیاء تجملی نمایند، با پرداختن به یکی از مشاغل از جمله خیاطی، ضمن صرفه جویی اقتصادی در خانواده، از عواید خوب این حرفه هم بهره مند شوند و یادآور می‌شود که بهتر است زنان ایرانی هم با بهره گیری از نور تمدن و با روی آوردن به یکی از مشاغل، قوای خود را به کار انداخته و مانع از اتلاف وقت شوند (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۵، ۲۰۶-۲۰۷).

عالم نسوان ضمن اشاره به افزایش حضور زنان در جهان به اقتصاد و نقش صنعت در ترقی و پیشرفت زنان نیز اشاره می‌کند: «... هجوم زنان در عالم اقتصاد نه فقط منحصر به یک مملکت یا چند مملکت است، بلکه در تمام ممالک مغرب زمین عمومیت دارد... در ممالک شرقی هم مثل ژاپون که زندگانی مغرب زمینی نمو سریع کرده بروز نموده است ... هر جا که صنعت بیشتر پیشرفت کرده شور زنان هم در آنجا آشکارتر است. شوری که زندگانی آنها را محدود به امورات خانه داری نگردانده است. ... آن شوری که در زنان تولید شده باعث انقلاب صنعتی شده است...» (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۵، ۲۰۱).

پنجاه تن از زنانی که در کوبا جهت واگن سازی مشغول به کار شدند و اولین زنی که در استرلیا به ریاست یکی از ادارات وزارت تجارت مشغول به کار شد، موسوم به مارگاریت کیلینگ، از جمله زنان موفق بودند که از طریق نشریه عالم نسوان به زنان ایرانی معرفی شدند (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۵، ۲۰۷). نشریه، با نشان دادن مصادیقی از زنان در کشورهای جهان، زنان ایرانی را به مشارکت در جامعه دعوت می‌کرد و به آنها یادآور می‌شد که آنان بدون پشت پا زدن به زندگی زناشویی قادرند، نقش مهمی در رشد و ترقی علم و صنعت کشور خود داشته باشند (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۱، ۴۳۳).

۲- تعلیم و تربیت و سوادآموزی زنان:

عالم نسوان ترقی ایران را منوط به ترقی زنان ایرانی می‌دانست و بر این باور بود که این امر بدون با سواد کردن زنان جامعه ایران امکان پذیر نیست. تعلیم و تربیت فرزندان را تنها از طریق تعاون خانواده و مدرسه میسر می‌دانست (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۹، ۳۲۶). در مقاله‌ای تحت عنوان «افتتاح مدارس» ضمن تشریح اهمیت علم‌آموزی برای دختران، با خطاب قرار دادن معلمان زن،

به آنان یادآوری می‌کند که به شغل معلمی، صرف نظر از یک شغل، آن را یک مسئولیت اجتماعی تلقی کنند. مسئولیتی که آینده و ترقی زنان ایران در گرو آن است و خطاب به معلمان زن می‌نویسد: « شماها علاوه بر تعلیم و حساب و جغرافی تاریخ و سایر دروس بایستی روح دختران ایرانی را از خمودت و جمودت فعلی تکان دهید و به آنها حالی کنید که خداوند تعالی مابین افراد بشر تفاوتی معین نفرموده است » (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۰، ۳۶۲). اهمیت پرداختن به سوادآموزی زنان را این طور بیان نموده است: « در این مملکت صدهزارها نسوان از سواد بهره ای ندارند. روا نیست که به امید دولت و وزارت معارف برای تعلیم آنان بنشینیم، بلکه باید خود قدم به میدان گذارده رفع ننگ بی سوادی را بنمائیم. برای نیل به این مقصود احتیاج به کمک مالی، ساختمان مخصوص، اثاثیه و غیره نداریم. فقط روح فداکاری و خدمت کافی است... » (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۳، ۱۰۳).

در ضمن پرداختن به پرچم کشور می‌نویسد: « ... باید در نظر اهل وطن عزیز، محترم و مقدس باشد. چنانکه ابتدای حکمت ترس خداوند است، ابتدای تحصیل نیز عشق و علاقه به وطن می‌باشد... » (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۳، ۱۴۱). عالم نسوان در مسیر رشد و ترقی ایران، وظیفه خانم‌های با سواد را بیش از دیگران می‌داند (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۰، ۳۶۲) همچنین علت بی خبری زنان و عقب ماندگی ایران را از پیامدهای بی توجهی به تربیت زنان می‌داند (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۲، ۴۴۱). بی سوادی زنان و نداشتن تربیت صحیح را از عوامل انحطاط اخلاقی می‌شمارد و توجه علاقمندان به ایران را به اهمیت تربیت صحیح زنان جلب می‌کند (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۲، ۴۴۲). در یکی از مقالات منتشر شده عالم نسوان، نویسنده خوشبختی افراد را نه تنها تمول، دارایی و ثروت نمی‌داند، بلکه معتقد است «خوشبخت کسی است که مادر دانا دارد» (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۲، ۱۰۱) و بی سوادی زنان سخت نکوهیده است: «در مملکتی که نسوان بی سوادند اصلاً انسان زنده موجود نیست، زیرا مردانی که تربیت خانوادگی آنان بدست مادران بی سواد و جاهل انجام بگیرد از تربیت مدرسه هیچ فایده نبرده ... باید وزارت معارف بیش از آنچه» مقدور اوست برای ترقی مدارس نسوان فداکاری و جدیت کند. » (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۲، ۴۴۴).

نشریه ضمن درک شرایط فرهنگی ایران به اهمیت تعلیم و تربیت دختران پرداخته و می‌نویسد: «فقدان تعلیم و تربیت» بهانه و فرصتی بدست کهنه پرستان داده می‌شود که تحصیل و تربیت را حرام و مدرسه را مقصر نمایند. غافل از اینکه علت این همه بدبختی‌ها و فساد اخلاق ناشی از این است که پیشرفت علم و اخلاق در این مملکت با هم توأم نبوده و اغلب مدارس بدون اینکه اهمیتی بدین موضوع دهند به تعلیم سایر چیزها می‌پردازند... » (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۰، ۳۶۲).

نشریه در جای دیگری به بررسی تربیت دختران در اروپا و آمریکا می‌پردازد و ضمن مقایسه آنان با وضعیت دختران در ایران آن را مورد بررسی قرار می‌دهد (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۳، ۱۱۹). سعادت مردان را مشروط به حسن تعلیم و تربیت صحیح زنان می‌داند و ابراز می‌کند که آزادی حقیقی زنان در گرو دانایی آنان است (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۳، ۱۰۷). عالم نسوان بر این باور است که زنان ایرانی در پرتو تعلیم و تربیت جدید قادر خواهند بود ضمن کسب رشد و ترقی، گوشه نشینی و خمودی را کنار گذاشته و برای ورود به دنیای جدید خود را آماده نمایند (عالم نسوان، ۱۳۱۲: ش ۳، ۳۱۶) و برای تشویق زنان تحصیل کرده برای ورود به عرصه تعلیم و تربیت دختران، به درج اسامی فارغ التحصیلان مدرسه دخترانه آمریکایی تهران که داوطلب تدریس در مدرسه شده بودند مبادرت می‌نماید (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۳، ۸۱).

این نشریه جلوگیری از تحصیل دختران و فقدان اخلاق و تعلیم و تربیت صحیح زنان را منشأ فساد اخلاقی و تمام بدبختی‌های ایران می‌داند (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۰، ۳۶۳). از دامان این دختران و زنان است که فرزندان این سرزمین رشد می‌کنند. به همین منظور لزوم کسب تحصیل برای زنان را دوچندان قلمداد می‌کند، چرا که دامان مادر را اولین مدرسه می‌داند (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۱، ۴۲۰). بنابراین لازمه تربیت صحیح اجباری کردن تحصیل برای دختران است (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۲، ۴۴۳). در «اخبار

ترقی نسوان» ضمن پرداختن به مدارس دخترانه تهران، شیوه تعلیم و تربیت مکتب خانه‌های قدیم را به نقد می‌کشد (عالم نسوان، ۱۳۹۹: ش ۱، ۳۲). همچنین تأکید می‌کند که زنان ایرانی به جای خواندن کتاب‌های رمان باید بیشتر به مطالعه کتاب‌های تاریخی، فلسفی و ادبی بپردازند. به ویژه مطالعه این کتاب‌ها را برای زنان خانه دار بیش از سایر زنان می‌دانست و بر این باور بود که با مطالعه این کتاب‌ها زنان بیش از گذشته به لیاقت و ارزش شخصی و فردی خود واقف می‌شوند (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۰، ۳۷۴). این نشریه تفاوت ایران با کشورهای پیشرفته در جهان را نه در شرایط جغرافیایی، بلکه در میزان اهمیت دادن کشورها به تربیت و علم زنان می‌داند (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۰، ۳۶۷) و گاه برای نشان دادن شیوه صحیح تعلیم و تربیت و مقایسه آن در ایران با کشورهای دیگر از جمله اروپا و آمریکا، مبادرت به چاپ برنامه درسی یکی از مدارس دخترانه آلمان می‌کند (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۳، ۱۱۹) و ضمن معرفی برنامه‌ها و رشته‌های این مدرسه می‌نویسد «نمی‌دانم از این تعلیمات عملی در مدارس دخترانه ایران چه چیز را یاد می‌دهند همین قدر حدس می‌زنم که بعضی از اینها را اصلاً بی‌لزوم می‌دانند و بعضی دیگر را هم آنقدر ساده و آسان تصور می‌کنند که تعلیم آنها از خاطر انسان هم نمی‌گذرد (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۳، ۱۲۰). خطاب به «دختران امروز و مادران فردای ایران» می‌گوید:

«... علم اگر زینت جانت بشود شادی کن زانکه بی علم تو را کار جهان دشوار است» (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۳، ۳۹۹)

در جایی دیگر با معرفی کتاب «راه نو» تألیف کاظم زاده ایرانشهر تلاش می‌کند تا ضمن بیان و تشریح وضعیت تعلیم و تربیت در «کشورهای متمدن» نظیر آلمان، آمریکا و انگلیس به بیان معایب وزارت معارف ایران پرداخته و راهکارهای جهت علاج و اصلاح معایب موجود را بیان کند و می‌نویسد: «اگر می‌خواهید که صفات فاضله و ملکات حسنه را در نهاد فرزندان خود بگذارید و آنها را برای دنیای جدید مجهز سازید از مطالعه این کتاب و عمل نمودن به دستورات آن غفلت ننمائید» (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۳، ۱۲۰-۱۱۹).

با توجه به محتوای مقالات نشریه در یک کلام ترقی ایران به رشد و ترقی و علم آموزی و آگاهی زنان ایرانی بستگی دارد و خواهان توجه بیشتر به تعلیم و تربیت صحیح دختران و گسترش مدارس دختران در ایران است. از این منظر با سیاستهای فرهنگی و مدرن شدن ایران در دوره پهلوی همسو می‌شود.

۳- رفتار فردی و مناسبات اجتماعی زنان:

صرف نظر از تلاش نشریه عالم نسوان جهت بستر سازی فرهنگی و تبلیغ رفع حجاب (پناهی، ۱۳۹۹: ۱۳۱)، که در متن مقالات مختلف و آثار منظوم بدان می‌پرداخت، به مسأله عفت و اهمیت آن برای زنان توجه زیادی مبذول داشت. در همین رابطه گاه خطر زنان تحصیل کرده را به مراتب بیش از زنان بی‌سواد می‌داند و اذعان می‌کند که باید اهمیت عفت و پاکدامنی را از طرق مختلف به زنان گوشزد و آنان را به اهمیت نقش و مسئولیتی که در جامعه دارند آگاه کرد: «روح و عشق، وجدان و صداقت در عفت است ... آنکه عفت ندارد هیچ ندارد جز سیاهی و شرم ساری... چقدر نیکو است که در مدارس دختران و پسران هر هفته محصلین و محصلات کنفرانس‌هایی در موضوع‌های مختلف و بخصوص در قسمت پاکدامنی و عفت داشته باشند... آنهایی که سنگ ایرانی خواهی و ملت دوستی به سینه می‌زنند باید بیشتر زحمت کشیده و ضمناً به زنان ایرانی بفهمانند که آنچه در زن مایه سعادت و حیات است عفت و پاکدامنی است» (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۲، ۴۴۳). به برخی از مسائل و رفتارها و مناسبات اجتماعی زنان در نشریه عالم نسوان به شرح زیر پرداخته می‌شود.

۱-۳- مسئله اخلاق و عفت نسوان:

در رابطه با رفتار و مناسبات اجتماعی تلاش مجله از چند زاویه قابل بررسی است. از طرفی شیوه رفتار زنان در خانواده و جامعه (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۲، ۷۹) و از سوی دیگر به لحاظ نوع پوشش و مد لباس و معرفی مدل‌های جدید پوشاک در غرب (عالم نسوان، ۱۳۹۹: ش ۱، ۱۸). برخی از نویسندگان نشریه، با وجود اینکه بی‌حجابی را منافی عفت نمی‌دانستند، اما به وضوح نگرانی خود را از بی‌حجابی زنان ایرانی ابراز می‌نمودند: «...مقدم‌تر از همه اخلاق عمومی و معاشرتی را لازم می‌دانم که باید بوسیله معارف مملکت عمل گردد تا در موقع برداشتن حجاب با فسادهای اخلاقی مواجه نشده و در مقابل ملل دیگر سرشکسته و شرمسار نگردیم، زیرا هیچ شک نیست که زنان و دختران ایرانی صدی هشتاد فاقد اخلاق معاشرتی بوده و باید تعلیم و تربیت را مقدم بر این آمال شمرد» (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۲، ۱۰۱).

ضمن یادآوری اهمیت نقش معلمان زن به آنان یادآوری می‌کند: «... نکته که از همه مهم‌تر و لازم‌تر می‌دانم گوشزد آموزگاران محترم نمایم همانا مسأله اخلاق است. امروز متأسفانه در مملکت ما طوری فساد اخلاق مسری شده ... که بیم آن می‌رود مملکت نجیب کهنسال ایران دچار ننگ ابدی گردد... برای رفع ننگ امروزی و تأمین سعادت و احترام زنان آتیه ملت ... مسأله شرافت و عفت را بیش از هر چیز دیگر در کله دختران جوان این مملکت تزریق نمائید ...» (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۰، ۳۶۳).

اهمیت و لزوم عفت برای دختران و زنان به وفور و به اشکال مختلف در این نشریه انعکاس یافته است. چنانچه در شعر زیر آمده است:

«... ولی ار عفت و ناموس نباشد در تو
گرچه حوری صفتی کار تو یکسر زار است...» (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۰، ۳۹۹)

نشریه بر روش‌های توسعه عفت تأکید می‌کند و می‌نویسد: «باید به وسیله کنفرانسها، توسط مجلات در روزنامه‌ها اهمیت عفت پرستی و پاک دامنی را گوشزد آنان نموده و آنها را به مسئولیت عمده‌ای که در جامعه دارند واقف ساخت. باید به آنها فهماند که یک زن عقیقه و پاک دامن همیشه بشاش و خندان، گشاده رو و بی‌پروا، صدیق و با وفاست و همیشه در مقابل خدا و وجدان خود و نزدیکانش سرافراز است» (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۲، ۴۴۳).

نویسنده‌ای زنان بدکار را «مجسمه گناه» قلمداد می‌کند (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۲، ۴۷۳) و با عباراتی به اهمیت وجود عفت در زنان اشاره دارد که: «تو ای مجله (عالم نسوان) ... به دخترهای جوانی که دارای این سعادت هستند تبریک گفته و بگو قدر این گوهر گرانبها که گنج فنا ناپذیری است بدانند» (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۲، ۴۸۰).

۲-۳- مسئله مناسبات اجتماعی نسوان:

نشریه در خصوص طرز برخورد و آداب معاشرت و شیوه صحیح رفتار زنان در اجتماع نیز مطالب قابل توجه ای دارد که غالب آن‌ها ترجمه ای از مقالات مجلات آمریکایی است. از جمله در یکی از مقالات مذکور چنین آمده است: «یک زن وقتی که زن مسن‌تری وارد اطاق می‌شود، برمی‌خیزد و در تمام مدتی که با او تعارف می‌کند یا به او معرفی می‌شود بحالت قیام است تا اینکه تازه وارد بنشیند یا برود. وقتی که زن مسن‌تری بطرف یک میز می‌آید که زن جوانتری در پشت آن میز نشسته، زن جوان باید بایستد تا دیگری بنشیند یا وی را ترک کند ...» (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۲، ۸۷).

برای نیل به هدف تطبیق بیش تر زنان ایرانی با مناسبات اجتماعی همسو با جهان، به معرفی کتاب می‌پردازد. کتاب «دانش‌سنتی-های زنان جوان»، تألیف دکتر اِما. ف. انجل در یک آمریکایی از جمله کتاب‌هایی است که از طریق عالم نسوان، تلاش داشت زنان ایرانی را با حقوق خود آشنا و ضمن آن شیوه و رفتار زنان در اجتماع را به آنان آموزش دهد (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۲، ۸۹)، چرا که بنا بر عقیده گردانندگان عالم نسوان، برای پیشرفت یک ملت، نباید تنها به ظواهر بسنده نمود، بلکه باید معایب اخلاقی و روحی مردم را نیز رفع کرد (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۲، ۹۳).

۳-۳- مسئله ازدواج نسوان:

یکی از مسائلی که به لحاظ اجتماعی در شماره‌های مختلف نشریه عالم نسوان مورد توجه قرار گرفته و به آن توجه شده است، مسأله ازدواج زنان در ایران است. این امر با شیوه‌های مختلف از جمله نقد و مقایسه آداب ازدواج سنتی در ایران، مقایسه ازدواج زنان در جهان با ایران، افزایش آگاهی، اهمیت دقت در انتخاب همسر و ... انجام گرفت. به عنوان مثال از اصلاح سن ازدواج در هند و جلوگیری از ازدواج دختران در سنین پائین و تلاش‌ها و اقدامات برخی از زنان روشنفکر هندی در احقاق حقوق زنان و در مجلس هند مطلبی را چاپ نمود (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۳، ۹۶) و در جایی دیگر به صراحت عدم رعایت سن در ایران و ازدواج زودهنگام دختران ایرانی را به نقد می‌کشد و از «علیحضرت، پدر تاجدار و محبوب ایران» درخواست می‌شود که برای رهایی زنان ایرانی از این پستی و حقارت اقداماتی انجام دهد (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۳، ۱۱۸).

نشریه در خصوص ازدواج معتقد است: «بدبخت‌ترین زن در میان نسوان عالم، زنی است که بی مطالعه و دقت در موقع عقد مواصلت در مقابل سوال عاقد بلی گفته و خود را تسلیم می‌نماید. چنین زن نه تنها خود را بدبخت نموده است، بلکه در حق سایر زنان که ابنای وطن عزیز او می‌باشند، خیانت ورزیده است. از تمام خانم‌های محترمه مملکت ایران، تمنا می‌کنیم مادامی که قانون در ایران برای تجاوزات مردان نسبت به حقوق حقه عادلانه زنان وضع نشده ... رشادت فکری را ... بکار انداخته ... هرچیز که به نظر خوش نما است پسند ننمائید» (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۵، ۲۳۵). و ادامه می‌دهد: «قرن بیستم قرنی است که دور ترقی و خدمت زنها است. وقتی است که زنان قدر و قیمت خود را فهمیده به اهمیت مسئولیت اجتماعی خود پی برده‌اند و مردان نیز دریافته‌اند که با یک بال شکسته بدون تعاون و تعاضد جامعه نسوان در اوج و ترقی و سعادت پرواز نتوانند کرد» (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۵، ۹۰).

عالم نسوان ضمن تأکید بر ازدواج در نسوان و اهمیت آن، اساس ازدواج صحیح را عشق واقعی می‌داند. (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۲، ۴۶۶). «اگر مردان و زنان فقط می‌فهمیدند که عشقی که مزاجتهای پر سعادت را بوجود می‌آورد عبارت از شهوت صرف نیست نوع بشر از یک دنیا زحمت و مرارت نجات می‌یافت» (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۳، ۱۹). در جایی دیگر اشاره می‌کند: «یکی از علل بدبختی ما نسوان ایران این است که قانون زناشویی در مملکت رفته رفته صورت بنده فروشی ... گرفته ... در نظر سایر زنان عالم مقام پستی را داریم... تا اولیای امور یعنی ایران دوستان نوع پرست قانون عادلانه‌ای را که به حکم ضرورت امروزه لازم است برای زناشویی وضع نمایند رفع منقصت نخواهد شد و ما نسوان ایران روی ترقی و تعالی را نخواهیم دید...» (عالم نسوان، ۱۳۰۷: ش ۳، ۱۱۶-۱۱۷).

نشریه تلاش می‌کند با احتیاط سیاست‌ها و برنامه‌های فرهنگی و ایدئولوژیک خود را در گفتمانی پسندیده و مدرن و همسو با حاکمیت ارائه دهد. در این گفتمان منافاتی بین رفتارهای فردی مانند عفت و اخلاق و مناسبات اجتماعی و قوانین مدنی قائل نشده است. با طرح مسائل زنان در ایران و مقایسه آن با دیگر کشورها به صراحت به فقدان قوانین مربوط به حقوق مادی و معنوی زنان و مسئولیت‌های اجتماعی زنان اشاره نموده و خواهان توجه بدان شده است.

بحث:

بر اساس مدل تحلیل گفتمان فرکلاف داده‌های جمع‌آوری شده از نشریه عالم نسوان در سه سطح توصیف و تحلیل ویژگی‌های زبانی متن، تفسیر و بررسی معنایی ویژگی‌های زبانی در تعامل بین بافت نشریه و سردبیر و خوانندگان و در سطح تبیین ارتباط دادن یافته‌ها در بافت اجتماعی گسترده‌تر و ایدئولوژی حاکم بر جامعه، به شرح زیر قابل بحث و بررسی است.

جدول ۲: تحلیل سه سطحی فرکلاف در بازنمایی زنان در نشریه عالم نسوان

مضمون	کدهای زبانی (توصیف متن)	کدهای تفسیری (کردار گفتمانی)	کدهای تبیینی (کردار اجتماعی)
دانش و آگاهی زنان	ترقی، علم، تربیت، سواد، مدرسه، دانایی، تعلیم	دانش به عنوان ابزار رهایی زنان از جهل و انفعال	گسترش گفتمان نوسازی فرهنگی و تربیت شهروند مدرن
تحصیل دختران	مدارس دخترانه، معلم، آموزش، فراگیری علوم	آموزش زنان شرط پیشرفت خانواده و جامعه	مشروعیت‌بخشی به سیاست توسعه آموزش نوین
مادری آگاه	مادر دانا، تربیت فرزند، نخستین مدرسه	بازتعریف مادری بر پایه دانش و تربیت علمی	تولید نسل مطلوب برای جامعه مدرن
ترقی اجتماعی زنان	حقوق زنان، مشارکت، فعالیت اجتماعی، مسئولیت	زنان دارای توانایی حضور در عرصه عمومی هستند	افزایش حضور زنان در فرایند ملت‌سازی
اشتغال زنان	مشاغل نسوان، صنعت، تجارت، کار، حرفه	اشتغال عامل استقلال و پیشرفت زنان است	ورود زنان به اقتصاد مدرن و بازار کار
الگوسازی از زنان جهان	زنان موفق، اروپا، آمریکا، ترکیه، ژاپن	ارائه الگوهای جدید زنانه برای زنان ایرانی	انتقال ارزش‌های تجدد و مدرنیته
حقوق زنان	حق، مساوات، عدالت، آزادی، قانون	زنان باید از حقوق اجتماعی و خانوادگی برخوردار باشند	تضعیف ساختارهای سنتی نابرابر
ازدواج نوین	انتخاب همسر، عشق، تفاهم، قانون زناشویی	ازدواج باید بر آگاهی و رضایت استوار باشد	اصلاح نهاد خانواده و روابط جنسیتی
نقد ازدواج زودهنگام	بدبختی زنان، کودکی، حقارت، اصلاح قانون	ازدواج زودرس مانع رشد زنان است	حمایت از اصلاحات اجتماعی دوره پهلوی
اخلاق و عفت	عفت، پاکدامنی، شرافت، نجابت، ناموس	زن مدرن باید در عین پیشرفت، اخلاق مدار باشد	کنترل اخلاقی زنان در چارچوب نظم اجتماعی
آداب معاشرت	احترام، رفتار اجتماعی، نزاکت، تربیت	آموزش رفتار مناسب برای حضور در جامعه مدرن	انضباط اجتماعی و فرهنگ‌پذیری زنان

۱. سطح نخست: تحلیل زبانی - متنی

با رخداد مشروطه بر تعداد روزنامه‌ها در ایران افزوده شد. به همراه آن بسیاری از مفاهیم مانند ترقی، تجدد، اتحاد، بیداری، آگاهی، مساوات و غیره نیز از متداول‌ترین اصطلاحات در عنوان‌بندی روزنامه‌ها و مقالات شدند (بشیر، ۱۴۰۱: ۱۰۷) در سطح توصیفی، نشریه از شبکه‌ای از واژگان، استعاره‌ها، تقابلهای و راهبردهای زبانی برای بازنمایی «ترقی زنان»، «ضرورت سوادآموزی»، «عفت»، و «رفتار اجتماعی» بهره می‌برد. نشریه با تکرار واژگانی چون «ترقی»، «حقوق حقه»، «پیشرفت»، «تمدن»، «عفت»، «پاکدامنی»، «بیداری»، «وظیفه»، «سعادت» و «ننگ» یک دوگانه معنایی زنان آگاه، متمدن و تحصیل کرده و نماد پیشرفت و ترقی را در برابر زنان بی سواد، منزل نشین و غافل به عنوان نماد مانع ترقی کشور می‌سازد. این دوگانه‌سازی، راهبردی برای جهت‌دهی ایدئولوژیک به مخاطبان است. نشریه به صورت گسترده از نمونه‌های خارجی زنان عثمانی، ژاپنی، انگلیسی، هندی، آمریکایی، آلمانی، استرالیایی

و کوبایی یاد می‌کند. این شیوه، به‌عنوان یک ارجاع بین‌فرهنگی، زنان ایرانی را در مقایسه با «دیگران پیشرفته» قرار می‌دهد و بدون در نظر گرفتن وضعیت اقتصادی و جایگاه ایلی و عشایری، بافت بومی و اسلامی زنان ایرانی، سعی در الگوسازی نوین دارد. همچنین نشریه به‌طور مکرر با ایجاد تقابل معنایی کارکردهای زنان را تصویرسازی می‌کند و از این طریق به دنبال بیان گفتمان خویش از وضعیت زنان در ایران است. مهمترین کارکردهای گفتمانی در این نشریه عبارتند از مشروعیت بخشی به ضرورت اصلاحات اجتماعی از طریق تقابل معنایی بین تمدن و ترقی در برابر عقب‌ماندگی، توجیه گسترش آموزش و سوادآموزی زنان و تقابل معنایی علم در برابر جهل، کنترل اخلاقی بر بدن و رفتار زنان با طرح و بیان تقابل بین عفت و بی‌عفتی در جامعه زنان و تشویق و ترغیب مشارکت اجتماعی زنان و گفتمان زن خانه‌نشین و زن فعال اجتماعی. نشریه تلاش می‌کند با بیان ارزش‌های اجتماعی مانند عفت به عنوان گوهر یک زن و بی‌سوادی به عنوان یک ننگ و با استعاره پردازی‌های زیبا مانند «دامان مادر اولین مدرسه است» و یا «گوهر گرانها» و «بال شکسته» و امثال آن گفتمان خود را در جامعه توسعه دهد.

۲. سطح دوم: تحلیل عمل گفتمانی (تولید، بازتولید و مصرف گفتمان)

این سطح نشان می‌دهد نشریه چگونه به‌عنوان یک کنش گفتمانی فعال در دوره گذار از قاجار به پهلوی عمل کرده است. در این دوره به لحاظ ادبی شاهد دگرگونی در ساختار زبانی و نزدیکی به زبان ادبی مردم و ساده شدن زبان و به همراه آن نزدیک شدن به زبان خبری هستیم. بازتاب این دگرگونی در زبان متن اصلی در ترجمه و به‌کارگیری شگردهای روزنامه‌نگاری و گسترش سبک روزنامه‌نگاری در داستان نویسی نیز همراه شد (ذبیح‌نیا عمران و نجفی، ۱۳۹۵: ۱۸۹) نشریه با استفاده از طرح موضوعات مختلف فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی مانند: گزارش‌های خبری از ترقیات زنان در گوشه و کنار جهان، نشر مقالات آموزشی و تربیتی، نقدهای اجتماعی و فرهنگی و ترجمه فصل‌هایی از کتاب‌های خارجی امکان ورود گفتمان نوین زنان را به فضای فرهنگی ایران فراهم کند.

عالم نسوان تلاش می‌کند گفتمان نوظهور «زن نوین» را در جامعه ایران استحکام و توسعه داده و طبیعی‌سازی کند. مؤلفه‌های زن نوین در گفتمان نشریه شامل: زن باسواد، زن اخلاق‌مند و عفیف، زن متجدد ولی کنترل شده و زن و شهروند مشارکت‌جو و فعال است. از ویژگی‌های مهم عالم نسوان ترکیب دو گفتمان تجددخواه و گفتمان اخلاق‌محور سنتی است. این هم‌نشینی یک گفتمان معتدل، میانه‌رو و مشروعی می‌سازد که هم از نگرانی‌های سنتی می‌کاهد، هم اصلاحات مورد نظر را پیش می‌برد.

نشریه با ترجمه و انتشار مقالات آمریکایی و اروپایی، یک «گفتمان مقایسه‌ای» ایجاد می‌کند. از این طریق احساس عقب‌ماندگی تولید می‌کند، میل به تغییر را افزایش می‌دهد و استانداردهای رفتاری غربی را به عنوان یک هنجار جهانی معرفی می‌کند. در نتیجه گفتمان نشریه به تدریج در مدارس، محافل زنان و فضای عمومی جامعه وارد و زمینه اصلاحات دولتی در دوره پهلوی را فراهم می‌کند. مصرف کنندگان عمده این گفتمان، زنان تحصیل‌کرده و طبقات متوسط شهری، معلمان مدارس دخترانه و خانواده‌های در حال پذیرش تجدد بودند. این نشریه کمتر به نقد مقالات آمریکایی و اروپایی می‌پردازد تا جایی که هرآنچه در این مقالات آمده یک هنجار پذیرفته شده تلقی شده و نصب‌العین مدارس و خانواده‌های مرفه و متوسط و زنان تحصیل‌کرده شده است.

۳. سطح سوم: تحلیل بافت اجتماعی - فرهنگی و ایدئولوژیک

در این سطح، گفتمان نشریه عالم نسوان در زمینه تحولات کلان اجتماعی، سیاسی ایران دوره قاجار-پهلوی تحلیل می‌شود. در زمینه سیاسی - تاریخی نشریه به عنوان بخشی از جریان روشنفکری زنان، زمینه اجتماعی پذیرش اصلاحات جدید شامل: طرح مفاهیم حقوق، قانون، شهروندی، مدارس دخترانه، انجمن‌های زنان، سوادآموزی، تجدد و نوسازی را فراهم می‌سازد. در *عالم نسوان* سلطه عمدتاً به صورت سلطه فرهنگی - تربیتی اعمال می‌شود. نشریه می‌کوشد الگوی «زن ایده‌آل» را بازتولید کند؛ زنی که باسواد، وطن‌دوست، فعال اجتماعی، مادر تربیت‌کننده و در عین حال عفیف و اخلاق‌مدار است. بنابراین سلطه در این گفتمان نه از طریق

اجبار مستقیم، بلکه از طریق هنجارسازی، الگوسازی، آموزش و ارزش گذاری فرهنگی اعمال می شود. این امر با مفهوم «سلطه ایدئولوژیک» در تحلیل گفتمان انتقادی فرکلاف قابل تبیین است.

جدول ۳ شاخص های عینی سلطه در نشریه عالم نسوان

مؤلفه سلطه	شاخص عینی	شواهد موجود در متن
سلطه آموزشی	تأکید مکرر بر لزوم تربیت دختران بر اساس الگوی خاص	معرفی آموزش مدرن به عنوان تنها راه ترقی زنان و جامعه
سلطه معرفتی	برتری دادن دانش و الگوهای غربی بر سنت های بومی	مقایسه مداوم ایران با اروپا و آمریکا و معرفی آنها به عنوان الگوی پیشرفت
سلطه اخلاقی	تعریف زن مطلوب بر اساس معیارهای خاص اخلاقی	تأکید فراوان بر عفت، پاکدامنی، شرافت و نجابت زنان
سلطه جنسیتی	تعیین نقش های از پیش تعریف شده برای زنان	معرفی زن به عنوان مادر، مربی نسل آینده و مدیر خانواده
سلطه فرهنگی	ارزش گذاری مثبت بر سبک زندگی مدرن و منفی بر سنت	نقد مکتب خانه ها، ازدواج سنتی و برخی رسوم قدیمی
سلطه خانوادگی	کنترل رفتار زنان از طریق نهاد خانواده	تأکید بر وظایف مادری، همسری و تربیت فرزندان
سلطه حقوقی	مطالبه اصلاح قوانین در چارچوب گفتمان رسمی	درخواست وضع قوانین جدید برای ازدواج و حقوق زنان
سلطه ملی گرایانه	پیوند ارزش زنان با منافع ملی	معرفی زنان به عنوان عامل پیشرفت و سعادت ایران
سلطه نمادین	توصیه به خودکنترلی و نظارت بر رفتار فردی	آموزش آداب معاشرت، پوشش، اخلاق و رفتار اجتماعی

بدین ترتیب ایدئولوژی نشریه ترکیبی از سه مؤلفه ملی گرایی، مدرن سازی و اخلاق گرایی است. نشریه پیشرفت ایران را مساوی با پیشرفت زنان می داند و بر «وطن»، «پرچم» و «وظیفه ملی» تأکید می کند. (عالم نسوان، ۱۳۰۸: ش ۳، ۱۴۱) مادران باسواد را ستون مقاوم ملت می داند و معتقد است سوادآموزی، اشتغال، آموزش علمی، تمجید از الگوهای غربی، نقد نظام مکتب خانه ای و ساختارهای سنتی تربیتی برای ایجاد ایران مدرن لازم و ضروری است. (عالم نسوان، ۱۳۰۶: ش ۱۰، ۳۶۲) در عین حال به زن باسواد متجدد عقیف که نقش های سنتی مادری و همسرداری را برعهده دارد، سخت معتقد است. در واقع عالم نسوان نقش «واسطه فرهنگی» میان سنت و تجدد را بازی می کند.

نتیجه:

بررسی محتوای نشریه نشان می دهد که اگرچه عالم نسوان پیش از استقرار کامل حکومت پهلوی منتشر می شد، اما به تدریج در بسیاری از موضوعات با سیاست های نوسازی و دولت سازی رضاشاه هم راستا شد. ابعاد مختلف این همسویی عبارتند از: نوسازی فرهنگی و آموزشی؛ نشریه، آموزش زنان را شرط اصلی پیشرفت جامعه معرفی می کند و بی سوادی زنان را عامل عقب ماندگی ایران معرفی می کند. این رویکرد کاملاً با سیاست های دولت پهلوی در توسعه مدارس جدید و گسترش آموزش همسو بود.

ملی گرایی؛ عالم نسوان بارها پیشرفت زنان را با پیشرفت ایران پیوند می دهد و زنان را مسئول تربیت نسل آینده کشور معرفی می کند. این نگاه با ایدئولوژی ملی گرایانه رضاشاه که بر ساختن «ملت نوین ایران» تأکید داشت، هماهنگ بود. تجددگرایی؛ نشریه با معرفی زنان موفق اروپا، آمریکا، ترکیه و ژاپن، الگوهای جدید زنانه را تبلیغ می کرد. این رویکرد با سیاست غرب گرایی و مدرن سازی حکومت پهلوی همخوانی داشت. اصلاح نهاد خانواده؛ انتقاد از ازدواج زود هنگام، تأکید بر انتخاب آگاهانه همسر و طرح حقوق زنان در خانواده با تلاش های حکومت برای اصلاح ساختارهای سنتی جامعه همسو بود.

نشریه عالم نسوان، در نقش یک «رسانه تخصصی نخبه گرا»، نه تنها منعکس کننده گفتمان حاکم، بلکه فعالانه در بازتولید و ترویج آن مشارکت داشت. این نشریه، به مانند دیگر نشریات هم عصر خود دو کارکرد مهم اطلاع رسانی و آموزشی داشت. با توجه به

شرایط زمانه تلاش داشت با دور شدن از مسائل سیاسی و با هدف قرار دادن ترقی زنان ایران، زمینه افزایش مشارکت اجتماعی و فرهنگی آنان را فراهم کند. این نشریه با نقد سنت‌های اجتماعی حاکم بر ایران و معرفی دیدگاه‌های نواندیش، به دفاع از ارزش‌های نوین و ترویج ایدئولوژی خاصی مرکب از ملی‌گرایی، تجدد و اخلاق‌گرایی پرداخت.

نظر به اهمیت نقش زنان در ترقی کشور، نشریه با معطوف شدن بر مسأله تعلیم و تربیت بانوان، از طریق معرفی زنان موفق کشورهای دیگر به ویژه آمریکا، سعی در افزایش میزان مشارکت اجتماعی و فرهنگی زنان ایران نمود. با توجه به اینکه زمینه‌های فکری این امر در اواخر حکومت قاجار ایجاد شده بود و دیگر نشریه‌های زنان نیز در تلاش برای مشارکت بیشتر زنان در فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی بودند، عالم نسوان با فرصتی که از انتشار طولانی مدت نشریه بدست آورده بود، موفقیت بیش‌تری در این مسأله بدست آورد. عالم نسوان تلاش کرد از طریق واقف کردن زنان به حقوق اجتماعی خود، تغییر و اصلاح نگرش‌های سنتی زنان و پرداختن به مسائلی که در ارتباط با زنان و تغییر جایگاه و موقعیت فردی و اجتماعی آنان اهمیت داشت، موجبات گسترش گفتمان مورد نظر خود تربیت و ساخت مادر نمونه از طریق ارتقای دانش و بینش اجتماعی و فرهنگی گردد.

در جمع بندی نهایی می‌توان گفت بر اساس الگوی سه‌سطحی فرکلاف، عالم نسوان در سطح متن با بهره‌گیری از واژگان و مفاهیم مرتبط با ترقی، آموزش و اخلاق، هویت مطلوب زن را ترسیم می‌کند؛ در سطح کردار گفتمانی، از طریق الگوسازی، مقایسه و نقد وضعیت موجود، گفتمان زن مدرن و آگاه را بازتولید می‌نماید؛ و در سطح کردار اجتماعی، در خدمت فرایندهای کلان نوسازی فرهنگی، ملت‌سازی و بازتعریف نقش زنان در جامعه ایران عصر پهلوی اول قرار می‌گیرد. در نتیجه، زن بازنمایی‌شده در عالم نسوان نه زن سنتی منزوی و نه زن کاملاً غربی، بلکه «زن مدرن ایرانی» است که دانش، مسئولیت اجتماعی، مادری آگاهانه و اخلاق‌مداری را توأمان در خود جمع کرده است.

پیشنهادهای پژوهشی:

با توجه به یافته‌های پژوهش و تحلیل گفتمان نشریه عالم نسوان بر اساس الگوی فرکلاف، موضوعات زیر برای مطالعات آینده پیشنهاد می‌شود:

- مطالعه تطبیقی گفتمان زنان در نشریات هم‌دوره تا وجوه اشتراک و افتراق در بازنمایی زنان و تجدد آشکار گردد.
- تحلیل تحول گفتمان زنان از دوره قاجار تا پایان پهلوی دوم، روند تغییر مفاهیمی چون مادری، همسری، آموزش، اشتغال و حقوق زنان در مطبوعات زنان
- تحلیل گفتمان حقوق زنان در مطبوعات زنان، بررسی موضوعاتی چون ازدواج، طلاق، حق تحصیل، اشتغال و مشارکت اجتماعی زنان در مطبوعات دوره پهلوی
- بررسی نقش نشریات زنان در بازتولید ایدئولوژی دولت مدرن، همسویی یا مقاومت مطبوعات زنان در برابر سیاست‌های فرهنگی و اجتماعی حکومت پهلوی.

منابع

- بیران، صدیقه. (۱۳۸۱). *نشریات ویژه زنان، سیر تاریخی نشریات زنان ایران معاصر*، تهران: روشنگران و مطالعات زنان.
- بشیر، حسن. (۱۴۰۱). *فمینیسم و حقوق زنان در روزنامه صوراسرافیل، علوم خبری*، سال یازدهم، ش ۴۱، ص ۹۳-۱۱۷.
- پناهی، عباس. (۱۳۹۹). «رویکرد نشریه عالم نسوان به مدرنیته و مسئله حجاب در ایران عصر رضاشاه»، *ایران نامک*، سال ۵، شماره ۱، ص ۱۲۱-۱۳۲.
- جلالی، ایرج. (۱۳۸۹). «عملکرد زنان در مطبوعات عصر مشروطیت»، *رشد آموزش تاریخ*، دوره یازدهم، شماره ۳۹، ص ۴۲-۴۶.
- حامدی، زهرا. (۱۳۹۴). «بازتاب تعاملات فکری اندیشه گران در خصوص آموزش زنان در دوره پهلوی اول مبتنی بر سه نشریه عالم نسوان»، *شفق سرخ و اطلاعات*، تاریخ/اسلام و ایران (پیاپی ۱۱۷)، شماره ۲۷، ص ۱۰۳-۱۲۴.
- حسینی بجدنی، فرشته سادات، فیاض، زاهد و حسین آبادیان. (۱۴۰۰). «بررسی مقالات مجله عالم نسوان در ارتباط با بهداشت، تغذیه و سلامت زنان و کودکان بعد از مشروطه، *تاریخ پزشکی*، دوره ۱۳، شماره ۴۶، ص ۳۲۸-۳۴۳.
- خدیری زاده، علی اکبر. (۱۳۹۸). «مسائل زنان در دهه نخست عصر رضاشاه بر پایه مقالات دو نشریه زنان»، *گنجینه اسناد*، سال ۲۹، دفتر اول، بهار، شماره پیاپی ۱۱۳، ص ۸۶-۱۰۸.
- ذبیح‌نیا عمران، آسیه، نجفی، علی. (۱۳۹۵). «تأثیر انقلاب مشروطه بر نخستین نشریات کودک و نوجوان آن دوران، *علوم خبری*، دوره ۵، شماره ۴، ص ۱۸۱-۱۹۸.
- شریفیان پور، زرین، سهیلا ترابی فارسانی و سید علیرضا ابطحی. (۱۳۹۷). «بررسی جنسیت و پایگاه اجتماعی نویسندگان در نشریه عالم نسوان، *تاریخ اسلام و ایران*، دوره ۲۸، شماره ۳۷ (پیاپی ۱۲۷)، ص ۵۷-۸۱.
- صدرهاشمی، محمد. (۱۳۶۳). *تاریخ جراید و مجلات ایران*، ج ۳، اصفهان: کمال.
- صفائیان، بهاره و توران طولابی. (۱۳۹۶). «زنان، تجدد و بهداشت نوین در آستانه تشکیل دولت مدرن، بررسی رویکرد مجله عالم نسوان به بهداشت زنان»، *تحقیقات تاریخ اجتماعی*، شماره ۲، ص ۱۳۵-۱۵۵.
- فرکلاف، نورمن. (۱۳۷۹). *تحلیل انتقادی گفتمان*، ترجمه فاطمه شایسته پیران و دیگران، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.
- کناررودی، قربانعلی. (۱۴۰۱). «نخستین تلاش‌ها در ارتقای دانش و بینش زنان ایران، تأملی بر محتوای روزنامه‌های دانش و شکوفه»، *پژواک زنان در تاریخ*، سال سوم، شماره ۸، ص ۱۱-۲۸.
- سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، شماره بازیابی سند ۲۹۳/۵۷۶۳
- عالم نسوان، سال اول، شماره ۱، مهر ۱۲۹۹
- عالم نسوان، سال پنجم، شماره ۱، مهر ۱۳۰۳
- عالم نسوان، سال هفتم، ش ۱۰، مهر ۱۳۰۶

- عالم نسوان، سال هفتم، ش ۱۱، آبان ۱۳۰۶
- عالم نسوان، سال هفتم، ش ۱۲، آذر ۱۳۰۶
- عالم نسوان، سال هشتم، ش ۱، دی ۱۳۰۶
- عالم نسوان، سال هشتم، ش ۳، اردیبهشت ۱۳۰۷
- عالم نسوان، سال هشتم، ش ۵، شهریور ۱۳۰۷
- عالم نسوان، سال نهم، ش ۲، اسفند ۱۳۰۷
- عالم نسوان، سال نهم، ش ۳، اردیبهشت ۱۳۰۸
- عالم نسوان، سال نهم، ش ۵، شهریور ۱۳۰۸
- عالم نسوان، سال نهم، ش ۶، آبان ۱۳۰۸
- عالم نسوان، سال دهم، ش ۱، آذر ۱۳۰۸
- عالم نسوان، سال دهم، ش ۳، اردیبهشت ۱۳۰۹
- عالم نسوان، سال سیزدهم، ش ۳، مرداد ۱۳۱۲

References

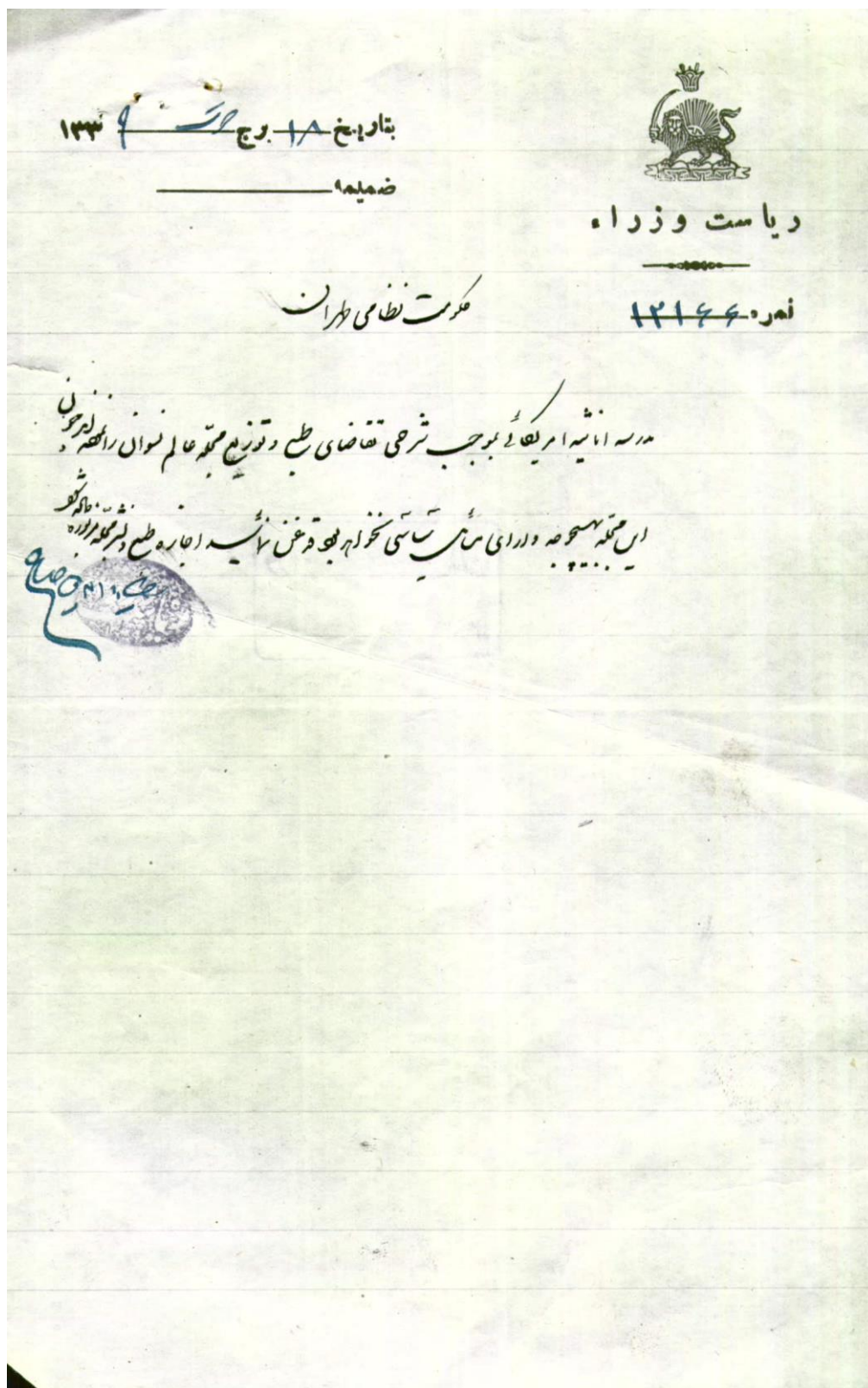
- Babran, S. (2002). Nashriyat-e vizhe-ye zanan: Sir-e tarikhi-ye nashriyat-e zanan-e Iran-e mo'aser, [Specialized women's periodicals: A historical overview of contemporary Iranian women's press]. Roshangaran va Motale'at-e Zanan. (in Persian)
- Bashir, H. (2022). Feminism and women's rights in the newspaper Sur-e Esrafil. Journal of Communication Sciences, 11(41), 93–117. (in Persian)
- Panahi, A. (2020). The approach of Alam-e Nesvan journal to modernity and the issue of hijab in Reza Shah's era. Iran Namek, 5(1), 121–132. (in Persian)
- Jalali, I. (2010). Women's performance in the press during the Constitutional era. Roshd-e Amoozesh-e Tarikh, 11(39), 42–46. (In Persian)
- Hamed, Z. (2015). The reflection of intellectual interactions regarding women's education in the First Pahlavi period based on three journals: Alam-e Nesvan, Shafaq-e Sorkh, and Ettela'at. Tarikh-e Islam va Iran, 27(117), 103–124. (in Persian)
- Hosseini Bejadni, F. S., Fayyaz, Z., & Hossein Abadian, H. (2021). Articles of Alam-e Nesvan magazine concerning hygiene, nutrition, and women and children's health after the Constitutional Revolution. Tarikh-e Pezeshki, 13(46), 328–343. (in Persian)
- Khedri Zadeh, A. A. (2019). Women's issues in the first decade of Reza Shah's era based on two women's periodicals. Ganjineh Asnad, 29(113), 86–108. (in Persian)
- Shariffian Pour, Z., Torabi Farsani, S., & Abtahi, S. A. (2018). Gender and social status of authors in Alam-e Nesvan journal. Tarikh-e Islam va Iran, 28(37/127), 57–81. (in Persian)
- Sadr-Hashemi, M. (1984). Tarikh-e jarayed va majallat-e Iran [History of Iranian newspapers and magazines] (Vol. 3). Kamal. (In Persian)
- Safaeian, B., & Toulabi, T. (2017). Women, modernity, and new public health on the eve of the modern state: The approach of Alam-e Nesvan* to women's hygiene. Tahghighat-e Tarikh-e Ejtemaei, 2, 135–155. (in Persian)
- Fairclough, N. (2000). Critical discourse analysis (F. Shayesteh Piran et al., Trans.). Markaz-e Motale'at va Tahghighat-e Resaneha. (in Persian)
- Kenarroudi, Gh. (2022). The first efforts to promote Iranian women's knowledge and insight: A reflection on the content of Danesh and Shokufeh newspapers. Pezhvak-e Zanan dar Tarikh, 3(8), 11–28. (In Persian)
- National Library and Archives of Iran. (n.d.). Document Retrieval No. 293-5763. (In Persian)
- Zabihnia Omran, A., & Najafi, A. (2016). The impact of the Constitutional Revolution on the first children's and adolescents' periodicals of the era. Journal of Communication Sciences, 5(4), 181–198. (In Persian)

Primary Sources – Alam-e Nesvan Issues

- Alam-e Nesvan, Year 1, No. 1, Mehr 1299 (1920). (in Persian)
- Alam-e Nesvan, Year 5, No. 1, Mehr 1303 (1924). (in Persian)
- Alam-e Nesvan, Year 7, No. 10, Mehr 1306 (1927). (In Persian)
- Alam-e Nesvan, Year 7, No. 11, Aban 1306 (1927). (in Persian)

- Alam-e Nesvan, Year 7, No. 12, Azar 1306 (1927). (in Persian)
- Alam-e Nesvan, Year 8, No. 1, Dey 1306 (1927/1928). (in Persian)
- Alam-e Nesvan, Year 8, No. 3, Ordibehesht 1307 (1928). (in Persian)
- Alam-e Nesvan, Year 8, No. 5, Shahrivar 1307 (1928). (in Persian)
- Alam-e Nesvan, Year 9, No. 2, Esfand 1307 (1929). (in Persian)
- Alam-e Nesvan, Year 9, No. 3, Ordibehesht 1308 (1929). (in Persian)
- Alam-e Nesvan, Year 9, No. 5, Shahrivar 1308 (1929). (in Persian)
- Alam-e Nesvan, Year 9, No. 6, Aban 1308 (1929). (in Persian)
- Alam-e Nesvan, Year 10, No. 1, Azar 1308 (1929). (in Persian)
- Alam-e Nesvan, Year 10, No. 3, Ordibehesht 1309 (1930). (in Persian)

پیوست ۱: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، شماره بازیابی سند ۲۹۳/۵۷۶۳

پیوست ۲: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، شماره بازیابی سند ۲۹۳/۵۷۶۳

نوع مسوده	امره کفایت ثبت
اسم نویسنده	کارتن
پاک نویس کننده	دوسبه
ارسال در ساعت	ذکر غره های قبل
تاریخ ۱۸ مرت	شعبه تحریرات

★ (ابالت و بلدیه طهران) ★

تاریخ ثبت	تاریخ خروج
۱۳	۱۲۹۹

مجلس شورای ملی
مجلس شورای ملی

مجلس شورای ملی
مجلس شورای ملی